

Handläggare
Helena Falk
nämndsekreterare

Skrivelse från Centerpartiet och Liberalerna till Vård- och omsorgsnämnden gällande seniorrestaurangerna

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar

Sammanfattning

Inga-Kerstin Eriksson (C) och Tove Klette (L) har inkommit med en skrivelse av den 25 april till vård- och omsorgsnämnden gällande seniorrestaurangerna.

I skrivelsen föreslår Centerpartiet och Liberalerna vård- och omsorgsnämnden att besluta:

att stoppa nedläggningen av seniorrestaurangen på Vevrehemmet tills dess att en av gästerna acceptabel lösning hittas inkl. att erbjuda seniorlunch alla årets dagar

att stoppa nedläggningen av seniorrestaurangen på Brunngatan tills dess att en av gästerna acceptabel lösning hittas inkl. att erbjuda seniorlunch alla årets dagar

att tillskriva kommunfullmäktige att upphäva beslutet om seniorluncher som tolkats som nedläggning av seniorrestaurangerna.

Underlag för beslutet

- Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-07
- Skrivelse från Centerpartiet och Liberalerna till vård- och omsorgsnämnden om seniorrestaurangerna, 2024-04-25
- Protokollsutdrag vård- och omsorgsnämnden 2024-03-20 § 31
- Protokollsutdrag vård- och omsorgsnämnden 2024-01-31 § 3 Verksamhetsplan och internbudget 2024

- Verksamhetsplan 2024, vård- och omsorgsnämnden, 2024-01-22
- Protokollsutdrag Kommunfullmäktige 2023-11-22 § 299
- Lunds kommuns ekonomi och verksamhetsplan för 2024-2026 [Ekonomi- och verksamhetsplan med budget för 2024-2026 \(lund.se\)](https://www.lund.se/ekonomi-och-verksamhetsplan-med-budget-for-2024-2026)
- Förvaltningsrätten i Malmö dom 2021-10-04 mål 7003-20
- Protokollsutdrag från Socialnämndens arbetsutskott 1985-03-06 § 84

Ärendet

Inga-Kerstin Eriksson (C) och Tove Klette (L) har inkommit med en skrivelse av den 25 april till vård- och omsorgsnämnden gällande seniorrestaurangerna.

I skrivelsen föreslår Centerpartiet och Liberalerna vård- och omsorgsnämnden att besluta:

att stoppa nedläggningen av seniorrestaurangen på Vevrehemmet tills dess att en av gästerna acceptabel lösning hittas inkl. att erbjuda seniorlunch alla årets dagar

att stoppa nedläggningen av seniorrestaurangen på Brunngatan tills dess att en av gästerna acceptabel lösning hittas inkl. att erbjuda seniorlunch alla årets dagar

att tillskriva kommunfullmäktige att upphäva beslutet om seniorluncher som tolkats som nedläggning av seniorrestaurangerna.

Bakgrund

I Lunds kommuns ekonomi och verksamhetsplan för 2024-2026 (KF 2023-11-22 § 299) står bl. a. följande särskilda uppdrag gällande seniorluncher på sidan 25 längs ned: För att sänka kostnaden för kommunens seniorluncher samtidigt som vi säkrar bibehållen matkvalitet och social tillvaro för seniorerna tillse en organisation med skolrestauranger och avhämtningsmöjligheter. Där det är möjligt ska det inrättas särskilda rum i anslutning till matsalarna som seniormatsalar. Ansvariga nämnder är följande: Servicenämnden, Utbildningsnämnden, Barn- och skolnämnden.

I bilaga 3 Förändringsspecifikation, Lunds kommuns ekonomi och verksamhetsplan för 2024-2026, står i specifikation över förändringar av nettokostnadsramar gällande vård- och omsorgsnämnden att omställning av seniorluncher inklusive fortsatt måltidspilot med mat på

skola eller restaurang ger en minskning av nämndens ram med 5 000 tkr 2024 och minskning med 5 000 tkr 2025.

Av vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan 2024 (2024-01-31 § 3) sidan 31 framgår bl. a. att omställning av seniorluncher inklusive fortsatt måltidspilot med mat på skola eller restaurang innebär en sänkning av nämndens ram med 5 mnkr. Kommunkontoret har uppdrag att samordna förändringen. Nämndens budget för restauranger är sänkt med 5 mnkr vilket innebär att restaurangerna i nuvarande form måste upphöra senast 2024-06-30. I förslag till EVP 2025 finns en ytterligare sänkning av ramen för restauranger till totalt 10 mnkr 2025, vilket innebär att då måste restaurangerna vara stängda utifrån nuvarande form.

Sammanfattningsvis är bakgrunden till att seniorrestaurangerna stänger den 30 juni 2024 att Kommunfullmäktiges har fattat beslut i EVP 2024-2026 om särskilt uppdrag för Servicenämnden, Utbildningsnämnden, Barn- och skolnämnden, att tillse en organisation med skolrestauranger och avhämtningsmöjligheter för att sänka kostnaden för kommunens seniorluncher med mat på skola. I kombination med ovan nämnda särskilda uppdrag har Kommunfullmäktige samtidigt beslutat om en minskning av vård- och omsorgsnämndens ram med sammantaget 10 mkr.

Seniorrestauranger i förhållande till kommunallagen (2017:725)

Lunds seniorrestauranger har sitt ursprung i ett beslut från socialnämndens arbetsutskott 1985-03-06 § 84. Beslut fattades då att försöksvis vid Klostergårdens dagcentral fram till årsskiftet servera och distribuera varm mat till pensionärer. Verksamheten har därefter vuxit till de fyra seniorrestauranger som stänger den 30 juni 2024.

Mot bakgrund av att beslutet att stänga restaurangerna är fattat, behöver det aktuella rättsläget för skattesubventionerade kommunala restauranger utredas, innan ställning kan tas till en eventuell fortsatt drift av pensionärsrestauranger. Följande frågor behöver utredas:

1. Strider subventionerade pensionärs lunchrestauranger mot likställighetsprincipen genom att pensionärer särbehandlas och får skattesubventionerad lunch?

Enligt likställighetsprincipen 2 kap. 3 § kommunallagen ska kommuner behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

2. Skulle subventionerade pensionärs lunchrestauranger stå i strid mot kommunallagen, just därför att man ägnar sig åt affärsverksamhet som snedvrider konkurrensen på en marknad där lokala småföretag ska kunna utvecklas?
3. Skulle Lunds kommun överskrida den kommunala kompetensen?

Av 2 kap. 1 § kommunallagen framgår att kommuner själva får ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar.

Enligt 2 kap. 7 § kommunallagen får kommuner driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och syftar till att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna.

Förvaltningsrätten i Malmö har i en dom av den 4 oktober 2021 i mål 7003-20 gällande laglighetsprövning av ett beslut fattat av Ystad kommun gjort bedömningen att den i målet aktuella pensionärsrestaurangen föll utanför den kommunala kompetensen. I domskälen skriver förvaltningsrätten bl. a följande gällande den kommunala kompetensen:

"Av förarbetena till 2 kap. 1 § kommunallagen (prop. 2016/17:171, s. 299) framgår bl.a. följande. Det som avgör om en angelägenhet är av allmänt intresse är om det kan anses vara ett allmänt, samhälleligt och till det egna området knutet intresse att kommunen vidtar en åtgärd. Denna fråga får bedömas med utgångspunkt i om det är lämpligt, ändamålsenligt och skäligt att kommunen befattar sig med angelägenheten.

I förarbetena till 2 kap. 7 § kommunallagen (prop. 2016/17:171, s. 303f) anges bl.a. följande. De områden där kommunerna har rätt att engagera sig i näringsverksamhet kallas allmänt för sedvanlig kommunal affärsverksamhet. Tyngdpunkten ligger ofta i att tillhandahålla kollektiva anläggningar eller anordningar av olika slag. Åtskilliga verksamheter kan hänföras till kommunikationsväsendet. Exempel på sedvanlig kommunal affärsverksamhet är reningsverk, gas- och värmeverk, kollektivtrafik och fritidsanläggningar. Flera av de verksamheter som kan hänföras till sedvanlig kommunal affärsverksamhet fullgör åligganden enligt speciallagstiftning. Näringsverksamhet som inte kan anses utgöra sedvanlig kommunal affärsverksamhet benämns i det kommunalrättsliga sammanhanget som det egentliga näringslivet. Inom denna sektor får kommunerna och landstingen inte driva verksamhet eller göra ingripanden annat än under mycket speciella förhållanden.

I princip är det inte en kommunal angelägenhet att uppföra restauranger eller att äga eller driva restaurangrörelser. Kommunalt engagemang i denna bransch kan dock antas bli godtagat som kompetensenligt om lokalerna eller rörelsen framstår som ett underordnat tillbehör till en kommunal

kollektivplanläggning, t.ex. ett hotell, en större idrottsanläggning, ett äventyrsbadhus eller ett nöjesfält (jfr. Kommunala befogenheter av Lindquist, Lundin och Madell, Juno version 8, avsnitt 10.6, s. 311)."

Omställning av seniorluncher

Förvaltningens arbete med omställning av seniorluncher pågår i samarbete med kommunkontoret, barn- och skolförvaltningen, utbildningsförvaltningen och serviceförvaltningen. I dagsläget serveras seniorlunch på 13 skolor i Lunds kommun i enlighet med nedanstående tabell. Antalet skolor som serverar seniorlunch kan komma att utökas. De 13 skolor som erbjuder lunch för seniorer kommer att ersätta de 4 seniorrestaurangerna som sammantaget har ca 100 lunchgäster per dag. Papegojelyckan har ca 35 gäster/dag, Brunnsgatan har ca 30 gäster/dag, Fästan har ca 15 gäster/dag och Vevrehemmet har ca 20 gäster/dag. Seniorrestaurangerna stänger den 30 juni. De 13 skolrestauranger som idag erbjuder seniorlunch har större geografisk spridning över hela kommunen än de fyra seniorrestauranger som de kommer att ersätta. Skolorna är valda med omsorg med ambitionen att det ska vara trivsamma platser för Lunds seniorer att luncha på tillsammans. Målsättningen är att genom en större geografisk spridning över hela kommunen nå fler seniora lunchgäster och därigenom verka för bättre hälsa hos Lunds seniorer genom att främja hälsosamma matvanor för äldre i enlighet med livsmedelsverkets rekommendationer.

Lunch på skolrestauranger

Priset för seniorluncherna på Lunds skolor är oförändrat jämfört med tidigare. Det kostar 67 kronor för pensionär och 97 kronor för anhörig. Vidare gäller följande:

- Betalning görs via kort eller swish (ersätter dagens faktura).
- Menyn är densamma som för skolans elever. Kaffe/te ingår.
- Lunch för avhämtning är möjlig.
- Förbokning ska ske, rutinerna för förbokning varierar per skola.
- Tider för servering kan variera per skola.
- Skolorna kan inte erbjuda lunch på helger.

Alternativ på helger återstår

Det pågår ett arbete med att lösa servering av seniorluncher på helgerna. Kommunen kan ordna med lokaler för lunchservering. Kommunen samverkar med näringslivet, föreningar och civilsamhället i omställningsarbetet för att finna olika alternativ för att ombesörja seniorluncher även på helgerna. Den 25 april 2024 organiserade kommunen matmässan *God mat i magen*, för att få värdefulla synpunkter från Lunds seniorer. Mässan syftade till att presentera hur samverkan kan ske med olika aktörer kring mat och var startskottet för en ökad samverkan mellan näringsliv, civilsamhälle och kommun.

Som ett led i samverkan med näringslivet, föreningar och civilsamhället beslöt vård- och omsorgsnämnden den 20 mars 2024 § 31

att föreslå kommunstyrelsen besluta att kommunstyrelsen ger ett bidrag om 300 000 kr till den ideella föreningen Dalby Måltidsgille för att göra insatser för att motverka ofrivillig ensamhet för ett projekt under 12 månader från att beslutet vunnit laga kraft.

att kommunstyrelsens förvaltning får i uppdrag att i samverkan med Dalby Måltidsgille utveckla och utvärdera de metoder de väljer för uppdraget, detta inbegriper att kommunkontoret samordnar lämpliga förvaltningar i utvärderingen. Arbetet av utvärderingen behöver inledas i början av projektet.

att vård och omsorgsnämnden beslutar att föreslå kommunstyrelsen att utvärderingen ovan med en tydlig redogörelse för genomförande och effekt redovisas för vård och omsorgsnämnden.

<i>Geografiskt område</i>	<i>skolrestaurang/skola</i>	<i>Startdatum</i>	<i>Ersätter seniorrestaurang som stänger 30 juni</i>
Väster	<i>Fågelskolan, Gråsparven</i>	<i>Start 2 maj</i>	<i>Papegojelyckan (ca 35 gäster)</i>
Söder	<i>Klostergårdsskolan</i>	<i>Start 2 maj</i>	
Öster	<i>Campus Vipan</i>	<i>Start 2 maj</i>	
Norr	<i>Delfinskolan</i>	<i>Pågående</i>	
	<i>Backaskolan</i>	<i>Start 2 maj</i>	
Centrum	<i>Järnåkraskolan</i>	<i>Start 2 april</i>	
	<i>Spyken</i>	<i>Start 2 maj</i>	<i>Brunnsgatan (ca 30 gäster)</i>
Dalby	<i>Hagalundskolan</i>	<i>Pågående</i>	
	<i>Nyvångskolan</i>	<i>Pågående, avhämtning</i>	
Södra Sandby	<i>Byskolan</i>	<i>Start 2 april</i>	<i>Fästan (ca 15 gäster)</i>
Veberöd	<i>Idalaskolan</i>	<i>Start 2 maj</i>	<i>Vevrehemmet (ca 20 gäster)</i>
Genarp	<i>Genarps skola</i>	<i>Pågående</i>	
Stångby	<i>Prästängsskolan</i>	<i>Start 2 maj</i>	

Föredragning

Mot bakgrund av att vård- och omsorgsnämndens kostnadsram minskats med sammantaget 10 mkr för 2024 och 2025 medför förslaget stora ekonomiska konsekvenser för vård- och omsorgsnämnden såvida inte nämnden kompenseras i motsvarande mån.

De 13 skolrestauranger som erbjuder seniorlunch har större geografisk spridning över hela kommunen än de fyra seniorrestauranger som de kommer att ersätta. Målsättningen är att genom en större geografisk spridning över hela kommunen nå fler seniora lunchgäster och därigenom verka för bättre hälsa hos Lunds seniorer genom att främja hälsosamma matvanor för äldre i enlighet med livsmedelsverkets rekommendationer.

Beredning

Ärendet har beretts genom noggrann studie av Lunds kommuns ekonomi och verksamhetsplan för 2024-2026 samt i dialog med verksamhetschefen för Hemvård och hälsa.

Barnets bästa

En barnkonsekvensanalys har inte bedömts relevant i ärendet.

Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

Skolmatsalar är tillgänglighetsanpassade för skolelever och lokalerna tillgängliga även för seniorer med funktionsnedsättning.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför stora ekonomiska konsekvenser, eftersom vård- och omsorgsnämndens kostnadsram minskats med sammantaget 10 mkr för 2024 och 2025.

Anna Borgius
Vård- och omsorgsdirektör

Helena Falk
nämndsekreterare

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:

Inga-Kerstin Eriksson (C)

Tove Klette (L)

Kommunfullmäktige